

FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN

Forskningsetiska delegationen

Verksamhetsberättelse 2017

1 Delegationens sammansättning och möten

Undervisnings- och kulturministeriet (UKM) har tillsatt Forskningsetiska delegationen (TENK) som är ett sakkunnigorgan som behandlar etiska frågor relaterade till forskning. Dess uppgift är att främja god vetenskaplig praxis och förebygga fusk inom forskning (Förordning om forskningsetiska delegationen 1347/1991). UKM utnämner TENKs medlemmar på vetenskapssamfundets framställning för en mandatperiod på tre år.

Den nuvarande delegationens mandatperiod är 1.2.2016–31.1.2019. Ordförande för delegationen är kansler emerita **Krista Varantola** från Tammerfors universitet, och vice ordförande är universitetslektor **Pekka Louhiala** från Helsingfors universitet. Delegationen har därtill åtta övriga medlemmar:

Ledande ekonomist **Kari Hämäläinen**, Statens ekonomiska forskningscentral

Äldre forskare **Jyrki Kettunen**, Arcada

Forskningsdirektör, vice rektor **Erika Löfström**, Helsingfors universitet, Tallinn universitet

Professor **Rainer Oesch**, Helsingfors universitet

Professor **Riitta Salmelin**, Aalto-universitetet

Datacenterchef **Sirpa Thessler**, Naturresursinstitutet

Professor **Risto Turunen**, Östra Finlands universitet

Jurist **Meri Vannas**, Finlands Akademi

Generalsekreterare, docent **Sanna Kaisa Spoof** fungerade som delegationens sekreterare.

Under året sammanträdde delegationen sju gånger.

1.2.2017 hade det gått 25 år sedan TENK grundades. För att fira detta ordnades middag med inbjudna gäster på Skatuddens Kasino. Festtalet hölls av TENKs före detta ordförande, professor **Gustav Björkstrand**.

2 Förebyggande verksamhet, evenemang och utbildning

I början av 2017 startades ett system med stödpersoner för forskningsetik på initiativ av TENK. Över 60 universitet, yrkeshögskolor och andra forskningsorganisationer i Finland utsåg sammanlagt över 120 stödpersoner för forskningsetik. Systemet utgår från behovet av att stärka den allt mer internationella forskarkårens medvetenhet om god vetenskaplig praxis i Finland och öka den personliga forskningsetiska rådgivningen i situationer där man misstänker vetenskapligt fusk. Verksamheten väntas också sänka tröskeln för anmälan om avvikelser från god vetenskaplig praxis i grova fall.

TENK ordnade ett diskussionstillfälle om stödpersonverksamheten 17.1.2017. TENK ordnade också sakkunnigutbildning i god vetenskaplig praxis för alla stödpersoner som organisationerna utsett. Utbildningen ordnades i en Moodle-inlärningsmiljö som kompletterades med närundervisning 14.3 och 8–9.5.2017 samt ett evenemang för nätverkande 16.11.2017. Ordförande för styrgruppen för utbildning i forskningsetik för stödpersoner var Erika Löfström. Som stöd för verksamheten utarbetade TENK rekommendationer för stödpersonverksamheten samt en checklista för stödpersoner och deras organisationer.

TENKs förebyggande etiska anvisningar *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland. Forskningsetiska delegationens anvisningar 2012* iakttas av alla universitet, en stor del av yrkeshögskolorna och nästan alla forskningsinstitut som omfattas av offentlig finansiering, Finlands Akademi, Tekes och Statsrådets kansli. I slutet av 2017 hade 79 organisationer undertecknat riktlinjerna. Anvisningen *God vetenskaplig praxis* (GVP) kan beställas avgiftsfritt via TENKs byrå och en pdf-version av den finns på www.tenk.fi.

För att utveckla GVP-processen tillsattes en arbetsgrupp, vars ordförande är Krista Varantola och medlemmar Pekka Louhiala, Riitta Salmelin, Meri Vannas och **Sakari Melander**, sekreterare för kanslern vid Helsingfors universitet. Arbetsgruppens mandatperiod fortsätter till slutet av 2018.

Under de senaste åren har tvisterna relaterade till upphovsmannen till vetenskapliga artiklar och avvikelser från GVP ökat. I och med det gemensamma projektet *Tiedon jakaminen luo vaikuttavuutta* (Kunskapsspridning påverkar) för TENK och Delegationen för informationsspridning utarbetades

TENKs rekommendation *Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopiminen. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan suositukses 2018*. Ordförande för arbetsgruppen som utarbetade rekommendationen var Pekka Louhiala. I anslutning till projektet utvecklades också den forskarriktade webbplatsen vastuullinentiede.fi.

Förutom på anvisningar fokuserade delegationens verksamhet på olika slags nationella och internationella sakkunniguppgifter och nätverkande för att förbättra den forskningsetiska kulturen. Dessutom gavs olika parter rådgivning i utredningsmekanismer när det gäller misstankar om avvikelser från GVP. 18.5.2017 skickade TENK till de parter som förbundit sig till GVP-anvisningen ett brev om att anvisningen är bindande i behandlingen av misstankar om avvikelser från GVP. Syftet med brevet var att lyfta fram TENKs oro för att rättsskyddet äventyras för den som framställer GVP-misstankar och den som misstänks om GVP-anvisningen inte iakttas.

År 2017 ordnade TENK två forskningsetiska seminarier. *Etikdagen* (Etiikan päivä) arrangerades 15.3.2017. Temat var forskningsetiska frågor i samarbete med företag. *Seminarier Den europeiska forskningsetiska anvisningen förnyades: Betydelse för vetenskapliga samfund* arrangerades 4.5.2017 tillsammans med Finlands Vetenskapsakademier. Seminariet fokuserade på de europeiska vetenskapsakademiernas samarbetsorganisation ALLEAs (ALL European Academies) nya version av den forskningsetiska uppförandekoden *The European Code of Conduct for Research Integrity*.

Ovan nämnda seminariepresentationer och videor finns på TENKs webbplats.

3 Handläggning av misstankar om avvikelse från god vetenskaplig praxis (GVP)

3.1 Misstankar om avvikelser från god vetenskaplig praxis som anmälts till TENK och faktiska avvikelser

År 2017 fick TENK via finländska universitet, yrkeshögskolor och andra forskningsorganisationer som förbundit sig till att följa GVP-anvisningarna totalt 21 nya anmälningar om misstankar om avvikelse från god vetenskaplig praxis. Misstankarna utreddes i den organisation där det forskningsarbete som misstanken gällde pågick eller hade pågått. I sex av dessa fall ansåg man det inte befogat att starta en förundersökning i ärendet.

Enligt de anmälningar som TENK mottog utfördes det i forskningsorganisationerna år 2016 totalt 24 GVP-utredningar, varav en del inletts redan tidigare. Av dessa var fem utredningar sådana där avvikelse från god vetenskaplig praxis kunde konstateras: i ett fall var det fråga om fusk (*plagiat*) och

i fyra fall likgiltighet för god vetenskaplig praxis (*förminskade av en annan forskares insats och bristfälliga eller olämpliga hänvisningar, självplagiering*).

Sammanfattningar av dessa avvikelser presenteras i punkt 3.2.

ANMÄLDA MISSTANKAR OM GVP-KRÄNKNING TILL TENK OCH KONSTATERADE GVP-KRÄNKNINGAR, ANTAL		2017	2016	2015	2014	2013
forskningsorganisationers officiella anmälningar om nya misstankar om GVP-kränkning till TENK		21	20	24	23	19
under året slutförda GVP-processer i forskningsorganisationer, där GVP-kränkning (fusk eller frångående av god vetenskaplig praxis) konstaterats*	<i>Fusk</i>	1	2	4	5	2
	<i>Frångående</i>	4	1	3	1	2
under året slutförda GVP-processer i forskningsorganisationer, där GVP-kränkning ej konstaterats*		17	16	17	15	10

3.2 Avvikelser från GVP som konstaterats i forskningsorganisationer

Fall 1: Medierna misstänkte informationsläckage, men fallet visade sig vara plagiat

Medierna misstänkte att A och B, två forskare inom det humanistiska området, hade använt sekretessbelagt material som kunde äventyra den nationella säkerheten i två gemensamma artiklar. Därefter gjordes även två separata GVP-anmälningar till universitetet vid vilket A var docent. Universitetet ansåg att det hade behörighet att undersöka fallet endast för A:s del, eftersom B arbetade utomlands. I GVP-utredningen framgick det att A inte haft tillgång till det ursprungliga materialet, utan att tabelluppgifterna i artikel 1 hade plagierats från en pro gradu-uppsats som godkänts flera år tidigare vid ett annat universitet. B tog på sig allt ansvar för fallet, men universitetet ansåg att A ändå gjort sig skyldig till fusk. Utredningsgruppen kunde inte fastställa ursprunget till materialet i artikel 2, och på denna punkt förblev ärendet outrett. Slutrapporten om utredningen lämnades för kännedom till både utgivaren av artikel 1 och B:s arbetsgivare.

Fall 2: En yrkeshögskolelärare som under flera år citerat olovligt fick en allvarlig varning

Flera artiklar av en yrkeshögskolelärare inom teknik misstänktes innehålla avsnitt som kopierats från andra texter och bilder utan relevanta källhänvisningar. I slutrapporten av utredningsgruppen som

tillsattes i ärendet konstaterades att läraren olovligt kopierat andras material i årtal och ansågs ha gjort sig skyldig till likgiltighet för god vetenskaplig praxis. Läraren fick en skriftlig varning enligt vilken anställningsförhållandet sågs upp om förfarandet fortsätter.

Fall 3: GVP-avvikelse stipendieansökan av en forskarstuderande vid ett universitet

En stipendieansökan av en doktorand inom det naturvetenskapliga området misstänktes innehålla kopierade textavsnitt utan relevanta källhänvisningar. I universitetets förundersökning konstaterades att doktoranden hade gjort sig skyldig till likgiltighet i form av bristfälliga och osakliga hänvisningar till andra forskares arbeten. Doktoranden nöjde sig med resultaten av förundersökningen och någon egentlig undersökning behövde inte utföras.

Fall 4: I en artikelbaserad doktorsavhandling upptäcktes självplagiat strax före disputationen

Dagen före disputationen upptäckte en medlem i bedömningsnämnden att det fanns överlappningar i artiklarna i en doktorsavhandling inom det humanistiska området och att en artikel var en översättning till engelska av en artikel som disputanden tidigare publicerat på finska. Medlemmen i bedömningsnämnden ville inte göra GVP-anmälan. Disputanden informerades om observationen, och disputanden sade sig göra relevanta tillägg i den elektroniska versionen av avhandlingen. Efter disputationen startade universitetet dock en förundersökning i ärendet enligt GVP-processen, och enligt den konstaterades disputanden ha gjort sig skyldig till likgiltighet för god vetenskaplig praxis i form av så kallat självplagiat genom att flera gånger publicera gamla resultat som nya.

Fall 5: Misstänkt plagiat och självplagiat i en doktorsavhandling avbröt disputationen

Före en disputation inom det humanistiska området upptäckte bedömningsnämnden att en artikelbaserad doktorsavhandling hade bristfälliga källhänvisningar och avsnitt som kunde tolkas som självplagiat. Universitetet beslöt att annullera disputationen och starta en förundersökning. I förundersökningen konstaterades det att doktoranden gjort sig skyldig till både fusk (plagiat) och likgiltighet (självplagiat). Eftersom gärningen dock inte ansågs vara grov eller ett försök att uppsåtligt vilseleda vetenskapssamfundet ansåg universitetet att det inte var fråga om fusk utan att doktoranden gjort sig skyldig till likgiltighet för god vetenskaplig praxis.

3.3 Begärda och avgivna GVP-utlåtanden av TENK

År 2017 mottog TENK nio nya begäran om utlåtande gällande misstanke om avvikelser från god vetenskaplig praxis. I två av fallen gavs inget utlåtande, eftersom tidsfristen för begäran om utlåtande hade gått ut. I ett fall gavs inget utlåtande, eftersom ärendet inte ingick i delegationens befogenheter. Behandlingen av ett fall fortsätter nästa år. I fem fall hade begäran om utlåtande mottagits året innan. TENK avgav således sammanlagt tio GVP-utlåtanden 2016.

Nedan följer sammanfattningar av GVP-utlåtanden som TENK avgav under 2016:

UTLÅTANDEN MOTTAGNA OCH AVGIVNA AV TENK, ANTAL	2017	2016	2015	2014	2013
begäran om utlåtande som mottagits av TENK i anslutning till nya GVP-processer	9	9	11	11	5
utlåtanden avgivna av TENK i anslutning till GVP-process (inklusive andra begäran om utlåtande än i förra punkt)	10	8	8	4	5
GVP-utlåtande under arbete 31.12.	1	5	3	2	-
TENKS övriga expertutlåtanden i anslutning till annat än GVP-processen	1	1	-	-	1

Utlåtande 1: Tillspetsade kommentarer på nätet skadade en annan forskares rykte (TENK 2017:1)

Forskare A hade gjort en GVP-anmälan till rektorn vid högskola X, enligt vilken A misstänkte att lektor B inom det tekniska området vid X gjort sig skyldig till osakligt försvårande av en annan forskares arbete genom att i offentligheten skriva ringaktande och nedsättande om A. Rektorn vid X fattade inte GVP-beslut i ärendet, eftersom B inte deltar i vetenskaplig forskning vid yrkeshögskolan. I sitt första utlåtande återförvisade TENK ärendet till X för att starta en GVP-process (se sammanfattning TENK 2016:4). Enligt GVP-beslutet till följd av utlåtandet hade en GVP-process inte startats i ärendet, eftersom det inte var ett forskningsetiskt ärende och eftersom GVP-anvisningen inte är tillämplig på vad anställda skriver på nätet på fritiden. Dessutom konstaterade rektorn vid X i sitt beslut att B:s skrivelser inte representerade den officiella ståndpunkten vid X.

I sitt andra utlåtande ansåg TENK att det är fråga om ett ärende som omfattas av GVP-anvisningen. De osakliga skrivierna testade gränserna för god vetenskapliga praxis. B hade varit ansvarlös i sina offentliga skrivierna genom att osakligt försvåra en annan forskares arbete. Gärningen var dock inte så allvarlig att den nödvändigtvis borde ha granskats som en avvikelse från god vetenskaplig praxis. Därför kunde X låta bli att starta en GVP-förundersökning. Dessutom skulle återhänvisandet av ärendet till förundersökning ha förlängt behandlingen av fallet ytterligare. På en allmän nivå anser TENK dock att det är viktigt att tröskeln för förundersökning är låg.

Utlåtande 2: Misstankar om jäv vid tillsättandet av en tjänst utreddes inte i tillräcklig grad (TENK 2017:2)

Docent A misstänkte att de sakkunniga som deltog i rekryteringen av en lektor vid ett universitet, professor B och C samt professor D som kommit med förslaget varit jäviga. A hade sökt tjänsten men inte blivit vald. Universitetet startade inte en förundersökning, eftersom misstanken ansågs vara grundlös.

A ansåg att B gynnat den valda personen, eftersom B samarbetat med A bland annat i form av gemensamma publikationer. Enligt TENK orsakar dock arbete på samma institution vid ett universitet dock inte i sig jäv. A ansåg att C var jäv för att C hade plagierat A:s arbeten. När det gäller C ansåg dock TENK att eftersom A inte anmält plagiatmisstankarna till den officiella GVP-processen så kunde man låta bli att beakta misstankarna om jäv.

Enligt A var D jäv för att A till följd av tidigare tvister hade anfört klagomål om D:s agerande. Enligt universitet X hade man i samband med behandlingen av klagomålet kommit fram till att D inte varit jäv. TENK ansåg dock att det var möjligt att ett polemiskt förhållande uppstått mellan A och D till följd av klagomålet. Dessutom hade A under den omtvistade valprocessen påpekat till D att denne eventuellt var jävig, men D hade inte reagerat på detta.

Enligt TENK var D:s agerande klandervärt. Även om D:s eventuella jävighet inte hade utretts i tillräcklig grad ur ett GVP-perspektiv, kunde universitetet dock låta bli att starta en GVP-process, eftersom det inte fanns skäl att misstänka avvikelser från GVP. Samtidigt påpekade TENK för universitetet att förbindelserna för de personer som deltog i tillsättandet av tjänsten borde ha utretts på förhand.

Utlåtande 3 och 4: Starka misstankar om försummelse av de etiska principerna för humanistiska vetenskaper ska utredas genom GVP-processen (TENK 2017:3 och TENK 2017:4)

Privatperson A misstänkte att lektor B vid yrkeshögskola X och C som hörde till ledningen för Y hade som redaktörer av en samhällsvetenskaplig artikelsamling gjort sig skyldiga till likgiltighet för både god vetenskaplig praxis och de etiska principerna för humanistiska vetenskaper. Enligt A behandlas känsliga uppgifter om A:s personhistoria i en artikel om X:s forsknings- och utvecklingsverksamhet i publikationsserien som även publicerats på nätet så att det är lätt att identifiera A. A anmälde sina misstankar om avvikelse från GVP till rektorerna vid både X och Y.

Rektorn vid X meddelade A att misstanken var grundlös, eftersom personerna i artikeln hade anonymiserats och inte kunde identifieras på sedvanligt sätt. Därför fattades inte beslut enligt GVP-processen. Y var av samma åsikt som rektorn vid X och den etiska kommittén. I det gemensamma svaromålet till TENK meddelade X och Y att ärendet inte omfattades av GVP-anvisningen, eftersom B var lärare med anställningsavtal och inte deltog i forskningen vid X. Som ytterligare motivering meddelade X och Y att yrkeshögskola X inte var en forskningsorganisation enligt GVP-anvisningen och att publikationen inte var vetenskaplig.

I sitt utlåtande förkastade TENK alla ovan nämnda motiveringar. Forskare B och C samt yrkeshögskola X ansvarade för innehållet i publikationen. Enligt TENK skulle både X och Y starta en ordinarie utredning av ärendet enligt GVP-processen antingen tillsammans eller separat, eftersom misstanken var allvarlig och A hade starka grunder för att misstankarna var riktiga. I utlåtandet konstateras också att organisationens egen eller flera yrkeshögskolors gemensamma etiska kommitté inte är ett organ som hör till GVP-processen.

Utlåtande 5: Tröskeln för likgiltighet överskreds inte i en tvist om författarskap (TENK 2017:5)

Doktor A inom det humanistiska området misstänkte att professor B inom samma område gjort sig skyldig till stöld och osakligt försvårande och fördröjande av en forskares arbete, eftersom A:s namn inte nämndes som redaktör i en vetenskaplig artikelsamling, vars chefredaktör var B. Skriftligt avtal hade inte ingåtts om redaktionsarbetet, och parterna hade olika åsikter om vad som avtalats. Enligt både universitetets GVP-förundersökning och TENKs utlåtande (se sammanfattning TENK 2016:8) hade B inte gjort sig skyldig till avvikelse från GVP.

Medan GVP-processen pågick gjorde B anmälan om avvikelse från GVP angående A:s verksamhet. B ansåg att A gjort sig skyldig till likgiltighet i form av vilseledande av vetenskapssamfundet och flera ansvarslösa förfaranden såsom manipulering av upphovsrätten. Enligt universitetets förundersökning fanns det inte skäl att misstänka avvikelse från GVP. TENK var av samma åsikt.

Eftersom gärningarna inte var allvarliga eller grova, behövde universitetet inte starka en egentlig GVP-utredning.

Utlåtande 6: GVP-misstankar relaterade till en doktorsavhandling fick inte utredas på fakultetsnivå (TENK 2017:6)

En förening inom medicin och hälsovetenskaper misstänkte plagiat i en doktorsavhandling inom området. Före disputationen hade föreningen underrättat disputanden, dennes handledare och fakultet om detta. Universitetet behandlade ärendet på fakultetsnivå främst ur ett upphovsrättsligt perspektiv.

I sitt utlåtande konstaterade TENK att alla forskningsetiska misstankar enligt GVP-anvisningen ska behandlas i GVP-processen, om disputationstillstånd har beviljats. Universitetet gjorde sig skyldigt till ett formalitetsfel, eftersom ingen GVP-process startades. Därför skulle universitetet starta en ny utredning enligt GVP-processen. Dessutom skulle universitetet precisera sina verksamhetsanvisningar så att rektorn omedelbart underrättas om alla forskningsetiska misstankar.

Utlåtande 7: GVP-processen förkastades, eftersom den person som ansvarade för förundersökningen var jäv (TENK 2017:7)

Doktor A misstänkte att det förekom överdrifter i de konstnärliga och vetenskapliga meriterna i ansökan av doktor B som valts till professorstjänsten inom konst. Enligt universitetets GVP-förundersökning var det dock fråga om ovarsamhet och inte en avvikelse från GVP. A var missnöjd med förundersökningens resultat och dess opartiskhet. Ansvarig för förundersökningen var dekan C, som hade fattat beslutet om att tillsätta tjänsten. I sitt utlåtande ansåg TENK att C hade varit jäv i förundersökningen, och därför förkastades GVP-processen. Universitetet skulle starta en ny GVP-process.

Utlåtande 8: Ovarsam rapportering och förvaring av intervjumaterial var likgiltighet (TENK 2017:8)

En universitetslektor framförde GVP-misstankar till ett universitet. De anknöt till en doktorand inom agroforstvetenskaper som ledde ett forskningsprojekt. Enligt universitetslektorn hade doktoranden lagt till material från påhittade intervjuer i ett manuskript som de skrivit tillsammans. Enligt den genomförda GVP-processen kunde det inte fastställas hurdana intervjuer som gjorts eller hur det intervjubaserade materialet hade sparats. Enligt utredningsgruppen var det fråga om likgiltighet för god vetenskaplig praxis. I sitt beslut konstaterade universitetet dock att likgiltighet inte entydigt

kunde kopplas endast till doktoranden och att avvikelser från GVP inte hade förekommit. Universitetslektorn var missnöjd med beslutet och bad om ett utlåtande av TENK.

Enligt TENK var det uppenbart att intervjumaterialet i artikeln inte hade rapporterats eller sparats enligt kraven för vetenskaplig kunskap. Doktoranden fick en möjlighet att förklara bristerna i sparat och rapporteringen av intervjumaterialet, men doktoranden gjorde inte detta i GVP-utredningen eller TENKs utlåtandeprocess. Ovarsamt sparande av resultat är problematiskt för vetenskapssamfundet, eftersom det inte kan verifiera forskningsresultat som erhållits genom intervjuer. Därför ansåg TENK att doktoranden gjort sig skyldig till likgiltighet för god vetenskaplig praxis. Likgiltigheten handlade i synnerhet om bristfällig registrering och förvaring av resultat och forskningsmaterial.

Utlåtande 9 och 10: Inte förvrängning av observationer och resultat utan skillnader i vetenskaplig uppfattning (TENK 2017:9 och TENK 2017:10)

En förening inom samhällsvetenskaper misstänkte att det förekom förvrängning av observationer och resultat i två doktorsavhandlingar på området. Enligt föreningen var det fråga om selektivt val och döljande av källor. Den ena doktorsavhandlingen granskades vid universitet X och den andra vid universitet Y. Bägge universiteterna konstaterade att misstankarna var grundlösa, och ingen GVP-förundersökning startades.

I sitt utlåtande konstaterade TENK att universiteterna agerat enligt GVP-anvisningen, eftersom det inte var en forskningsetisk fråga eller avvikelse från GVP utan skillnader i uppfattning.

4 Etikprövning inom humanvetenskaperna

TENK koordinerar etikprövning av forskning inom humanvetenskaperna samt främjar samarbete mellan regionala och organisationsspecifika etiska kommittéer. TENKs byrå följer situationen gällande etikprövning genom att årligen samla in information om mängden fall som kommittéerna hanterar. Dessutom upprätthålls en lista över kontaktuppgifter till kommittéerna. Totalt 60 organisationer har i slutet av 2017 förbundit sig till TENKs anvisning *Etiska principer för humanistisk, samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning och förslag om ordnande av etikprövning* (IEEA).

Mängden begäran om utlåtanden som hanteras av kommittéerna låg på samma nivå som året innan, men för vissa kommittéer har mängden ökat avsevärt. Kommittéerna får begäran om utlåtanden även om studier som enligt TENKs anvisningar inte kräver etikprövning. När det gäller

begäran om utlåtanden av enbart finansiärer/utgivare har man också planerat ett så kallat lätt förfarande för utlåtanden.

Bristfälliga begäran om utlåtanden är ett allmänt problem, men i dag är det endast få som vidarebefordras till sjukvårdsdistriktens etiska kommittéer. Vetenskapsområdena i begäran om utlåtanden har blivit mångsidigare, och även tvärvetenskaplig forskning blir allt vanligare. Brister i forskningsplaner anknyter ofta till meddelanden till forskningsobjekten och blanketter för samtycke eller dataskyddet och hanteringen av material. Det behövs mer utbildning för att öka kännedomen om etikprövning och göra den mer heltäckande.

FALL PRÖVADE AV DE ETISKA KOMMITTÉERNA FÖR HUMANVETENSKAPER, ANTAL	2017	2016	2015	2014	2013
Begäran om utlåtande av etikprövning	412	392	341	303	265
Utlåtanden från de etiska kommittéerna	385	324	295	287	243

TENK tillsatte en arbetsgrupp för att uppdatera anvisningarna för etikprövning inom humanvetenskaperna så att de motsvarar EU:s nya dataskyddsförordning. Till ordförande för arbetsgruppen valdes Dataarkivets utvecklingschef **Arja Kuula-Luumi** och till medlemmar Erika Löfström, Kari Hämmäläinen, Jyrki Kettunen, Riitta Salmelin, Sanna Kaisa Spoof och Risto Turunen. Som grund för arbetsgruppens arbete insamlades respons på de nuvarande anvisningarna av de etiska kommittéerna. Uppdateringen och dataskyddsförordningen behandlades också på ett möte för de etiska kommittéerna 7.11.2017.

5 Samarbete, initiativ samt publikations- och informationsverksamhet

TENK besökte Vasa universitet 13-14.12.2017. Vårdar för besöket var rektor **Jari Kuusisto** och biträdande rektor **Jukka Vesalainen**. Samtidigt ordnades ett forskningsetiskt seminarium för personalen och doktoranderna vid högskolorna i Vasa. Under ledning av professor emeritus **Ari Salminen** bekantade sig TENK med ett forskningsprojekt som fokuserar på dold korruption och bästa broder-nätverk inom förvaltning.

Delegationens medlemmar och generalsekreterare nätverkade och informerades om TENKs verksamhet i seminarieföredrag samt i artiklar och intervjuer.

TENKs medlemmar är aktiva i både riksomfattande och lokala etiska kommittéer och arbetsgrupper.

TENKs webbplats förnyades under året (www.tenk.fi) och man utvecklade webbplatsen Vastuullinen tiede som lanseras våren 2018 (www.vastuullinentiede.fi).

6 Internationella aktiviteter

TENKs ordförande var sakkunnig i många internationella projekt och arbetsgrupper, bland annat som representant för Finlands vetenskapsakademier i All European Academies ALLEAs permanenta kommitté Science and Ethics som behandlar forskningsetiska frågor.

Generalsekreteraren är medlem i nätverket för europeiska nationella forskningsetiska byråer ENRIOs strategigrupp och ledare för whistleblowing-arbetsgruppen. Av ENRIOs medlemmar besökte **Torkild Vinther** (Norge), **Nicole Föger** (Österrike) och **Grace van Arkel** (Nederländerna) TENK 30.11 –1.12.2017. ENRIOs vårmöte hölls i Amsterdam och höstmötet i Lissabon.

Dessutom har TENK aktiva samarbetsrelationer med nordiska aktörer såsom NordForsk och andra sakkunnigorgan.

TENKs sekretariat och ordförande deltog i världskonferensen för forskningsetik (*5th World Conference on Research Integrity*) i Amsterdam 28 –31.5.2017. Konferensens huvudteman var transparens (transparency) och ansvar (accountability). På konferensen höll TENKs sakkunnig **lina Kohonen** föredraget "Public science communication as part of the responsible conduct of research – an example from Finland".

För att klargöra sin ställning i internationella sammanhang beslöt TENK i egenskap av Finlands nationella etiska aktör 14.12.2017 att ändra sitt engelska namn från "Finnish Advisory Board on Research Integrity" till "Finnish National Board on Research Integrity TENK".

7 Personal och ekonomi

Utöver generalsekreterare Sanna Kaisa Spoof hade delegationens sekretariat följande deltidsanställda: planerare FM **Terhi Tarkiainen** och byråsekreterare ekon. kand. **Kaisu Reiss**. FM **Simo Kyllönen** arbetade på deltid som utbildningskoordinator för stödpersonverksamheten inom forskningsetik våren 2017.

Byråns resurser ökade avsevärt 1.5.2017, varefter en annan tjänst på heltid kunde tillsättas. Till sakkunniguppgiften valdes doktor i konst lina Kohonen.

I TENKs och TJNK:s gemensamma projekt *Tiedon jakaminen luo vaikuttavuutta* (Kunskaps spridning påverkar) arbetade lina Kohonen som projektchef till 30.4.2017. Projektets deltidsanställda webbredaktör var FM **Maija Lähteenmäki** från och med 26.9.2017.

TENKs sekretariat arbetar i anslutning till Vetenskapliga samfundens delegation (TSV) vid Snellmansgatan 13, Helsingfors. TSV erbjuder TENK ekonomi- och personaladministration, nätförbindelser, IT-tjänster och kontorslokaler. Lokalerna i Vetenskapernas hus är avgiftsfritt tillgängliga för möten och seminarier.

Denna verksamhetsberättelse har lags fram för den forskningsetiska delegationens möte den 17 april 2018.

Krista Varantola
Ordförande

Sanna Kaisa Spoof
Generalsekreterare